

Öszegezve a közölt adatokat, nálunk, a mediterrán rétegekben kimutatott 52 alak közül 42 feltalálható, 12 tehát az ausztriai rétegek tulajdona; nálunk ellenben 13 oly alak fordul elő, melyeket ott nem találtak.

A következő táblázat az egyes lelőhelyeken előforduló alakokat szám szerint felsorolva mutatja.

	Lapugy	Bujtur	Nemesest	Kostej	Felménés	Jablani- cza	Szilágy- Somlyó	Szobb	Letkes	Hidas	Bán	Riczing	Fraknó- váralja
Stephanocoenus	1	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	1
Dendrocoenus	7	.	1	2	.	1	.	2	.	.	.	2	1
Lithocoenus	6	.	.	1	1	1	.	2	.	.	.	3	1
Leptocoenus	7	2	2	5	1	.	.	4	1	2	1	1	4
Rhizoconns	1	1	.	.	1	.	.	1	.	1	.	.	1
Chelycoenus	15	4	2	5	.	4	.	5	1	2	.	.	5
Özesen	37	7	5	13	3	6	1	15	2	5	1	6	15

Szabadjon végül e helyen is megköszönöm Böckh J., Telegdi Roth L., Matyasovszky J. és Lóczy L. urak részéről tapasztalt azon lekötelező szívességet, mely szerint nevezett urak az egyrészt a m. kir. földtani intézet, másrészt a nemzeti muzeum gyűjteményeiben lévő conusokat készségesen rendelkezésemre bocsátották.

Adalék a Székelyföld fossil flórajához.

Dr. Staub Móricztól.

(Előadva a magy. földtani társ. 1880. évi december hó 1-én tart. szakülésén.)

Budai József tagtárs ur az 1879-iki év folytán szives volt két növény-lenyomatot mutatni, melyeket Bodos határán Erdélyben talált és melyekre nézve azt jegyezte meg, hogy képviselői volnának egy

fölötte gazdag flórának, mely az eddig ott járt geologusok figyelmét kikerülte ugyan, de a kizsákmányolást annál inkább megérdemli, minthogy a fossiliák rendkívül jó fentartási állapotban találhatók. Sajnálatomra nem juthattam azon anyagi eszközök birtokába, melyek segítségével ezen lelőhelyet kellően kikutathattam volna; a mult évben Budai ur azonban hosszabb időn át Bodos községében tartózkodván, hozzá intézett kérésem folytán szíves volt az általa fölfedezett helyen új gyűjtést eszközölni, melynek eredménye a létesülő magyar phytologiaeontologiai muzeum birtokába jutott; szabadjon ezért a nevezett tagtárs urnak e helyen is meleg köszönetemet kifejezni.

A növények azon területről kerültek ide, melyet Herbieh „A székelyföld földtani és őslénytani leírása“¹⁾ című munkájában a pontusi emelethez számít, t. i. Bodos és Bibarczfalva vidékéről; az egész gyűjtemény anyira érdekes, hogy mulasztást vélnék elkövetni, ha nem sietnék a fontos leletről előlegesen értesíteni; annál is inkább, minthogy a talált növények tanulmányozása hosszabb időt fog igénybe venni.

Bodos vidékéről Budai ur 316 darabot hozott, melyek 61 növényfajt képviselnek és melyeknek lenyomatai a mészdús sárgás márgában legnagyobbbrészt igen kitünően vannak fentartva. Ezeknek névsorát a következőben állítottam össze és megjegyezhetem, hogy 7 fajra ezuttal nem terjeszkedem, minthogy meghatározásuk nekem egyelőre nem sikerült.

A gyűjtemény tehát a következőket tartalmazza.

- Chondrites sp. 1.
- Chondrites sp. 2.
- Juniperus sp. n.
- Typha latissima Al. Br.
- Betula Dryadum Brngt.
- Betula sp.
- Alnus Kefersteinii Goepp. sp.
- Carpinus grandis Ung.
- Carpinus Ovidii Mass.
- Corylus Mac Quarii Heer.
- Fagus Feroniae Ung.
- Fagus cf. dentata Ung.
- Fagus cf. incerta Mass.
- Castanea Ungerii Heer.
- Castanea Kubinyii Kov.

¹⁾ A m. kir. földt. int. évkönyve. V. köt. Budapest 1878. p. 235. ff.

Quercus grandidentata Ung.
Quercus mediterranea Ung.
Quercus pseudorobur Kov.
Quercus Etymodrys Ung.
Quercus Drymeja Ung.
Quercus Godeti Heer.
Quercus pseudocastanea Goepp.
Quercus cf. Hoernesii Ettingsh.
Quercus sp. 1.
Quercus sp. 2.
Quercus sp. 3.
Quercus sp. 4.
Quercus sp. 5.
Salix angusta Al. Br.
Salix denticulata Heer
Salix sp.
Populus cf. attenuata Al. Br.
Planera Ungerii Ettingsh.
Ulmus Bronnii Ung.
Ulmus Braunii Heer
Ficus tiliacifolia Heer
Ficus cf. crenata Ung.
Ficus cf. Schlechtendali Heer
Santalum sp.
Sassafras Ferretianum Mass.
Benzoin antiquum Heer
Cinnamonum Scheuchzeri Heer
Parrotia fagifolia (Goepp.) Heer
Parrotia pristina Ettingsh.
Acer trilobatum Al. Br.
Acer giganteum Goepp.
Ilex cf. quercina Sap.
Juglans sp.
Carya sp.
Pterocarya cf. denticulata Heer
Pterocarya sp.
Cassia sp.
 Sp. indet. 1—7.

Ezen jegyzék első két növénye, a *Chondrites* fajok utalnak arra, hogy növényeink tengeri iszapban temetettek el; továbbá látható, hogy

ezen florában az uralkodó növény a tölgy volt, mely 7 biztossággal meghatározható és azonkívül még 5 kétes faj által van képviselve; utána következik a juhar 5 fajjal; egyes fajok pedig maradványaik nagy számánál fogva mutatnak gyakoriságukra. Ilyenek a *Carpinus grandis* Ung. (termésekkel is!); *Planera* Ungerii *Ettingsh.* *Ficus tiliifolia* Heer.; a többiek csak kevés vagy csak egyes töredékes példányokban maradtak fen. Az eddig fölhozottak elegendőképen tanuskodnak e lelet fontosságáról, de mindamellett bátorkodom még különösen a következő előforduló növényekre figyelmeztetni.

Sassafras Ferretianum Mass., melyet több példányban birunk, eddig csak az Auvergne-ből, a Val d'Arno-ból, Sinigagliáról, tehát dél-európai vidékekről, végre Atanekerdluk-ról Grönlandban volt ismeretes; és így az új lelet bizonyítja, hogy a ma Észak-Amerikában élő rokonokban fennmaradt fa mekkora elterjedési területtel bírt a miocen korban; hasonlót mondhatni *Corylus Mac Quarrii* Heer-ről, mely ugyan a svájcei molasse-ból már megismertetve lett; legnagyobb elterjedését azonban az arktikai florában mutatja; most Európa délkeleti vidékéről is ismeretes lett. A legérdekesebb lelet pedig az *Acer giganteum* Goeppl. terméseinek töredéke, mely eddig szintén csak termésében, de csak egyetlen helyen, ugyanis Siléziában a striesen-i barnaszén fedőjét képező édes vízi mészből találtatott.

A bodosi öböl egy másik pontjáról Budai ur egy *Cardium* sp.-en kívül, melyről alább lesz szó, csak kevés és igen töredékes növényt hozott. Lenyomataik világos kékesszürke márgában vannak és biztossággal egyelőre csak a *Quercus pseudocastanea* Goeppl. volt fölismerhető; a többiek más tölgyhöz, *Populushoz*, végre még *Betula*-fajokhoz tarthatnak.

Még nehezebben sikerül a Bibarezfalváról hozott növények meghatározása. Homokkőben vannak és így fölötté roszul föntartva. Összesen 10 darabot kaptam; különben ezen lelőhely is igen gazdagnak látszik; mert a levéltöredékek igen sűrűen vannak a kőzetben és a menyiben eddig meghatározhatók voltak, úgy látszik a márga növényeivel megegyezők.

Az itt általánosságban jellegzett flora különben geologiai tekintetben is kiváló figyelmet érdemel. Herbich ugyanis Bodos vidékét a pontusi emeletbe helyezi. Térképén látható, hogy a Baróthi öböl vidékünkötől neocom homokkő által van elkülönítve. Szerinte (l. e. p. 236.) a szóban levő területen a következő sorrendben fekszenek fölülről lefelé a pontusi emelet képződményei:

1. kavics és dűrva homok,

2. agyag-, homok- és homokkőképződmények, mész- és barna vaskő-képződmények,

3. szűke tályag, barnaszén- és sphaerosiderit-telepekkel.

A szürke tályagról azt mondja a szerző, hogy az „külsőleg szakasztott mása azon tályagnak, melyet a Persány-hegységen túli oltvidéki szármát-emeletről leirtunk;“ továbbá, hogy „a tályag a pontusi emelet kibukkanó képződményei között legalantabb fekszik és barnaszén és sphaerosiderit-telepeket is tartalmaz;“ végre „hogy Köpce mellett még Ostracodák, kétes hal- és növénymaradványok fordulnak elő; ez utóbbiak megegyeznek a sphaerosideritek kövületeivel“ melyeket azután a 283-iki oldalon felsorol. Ugyanis Bodos és Bibarczfalva környékéről a sphaerosideritből a következő növényeket gyűjtötte:

Carpinus grandis Ung.

Quercus grandidentata Ung.

Fagus Feroniae Ung.

Planera Ungeri Ettingsh.

Ficus Dombeyopsis Ung.

Acer saxonium Ung.

Liquidambar europaeum Al. Br.

A mediterrán és szármát emeletet illetőleg azt említi még Herbieh (l. c. p. 218. ff.), hogy ezek a Persányi- és Hargita-hegység által élesen elkülönítetnek a pontusi emeletről és az Olt és Maros folyó területén emelkednek; de hozzát teszi azt is, hogy ezen emelet tüzetesen még nem lett átkutatva.

Az előbbiekben röviden vázolt flora, a menyiben a szármát és pontusi emeleték florája egyáltalában ismeretes, határozottan nagy nyomatékot kölesönöz azon kételyeknek, melyeket már Neumayr ¹⁾ ezen pontusi emeletre nézve kimondott, és a melyekhez Herbieh (l. c. p. 243) is csatlakozott. Neumayr szerint „a barnaszén-tartalmu. tályagot illetőleg nem bizonyos, vajjon ez a pontusi emelet legmélyebb szintjét képviseli-e, vagy pedig még a szármát emeletbe való, mely utóbbi a háromszéki medenczében marin kifejlődésben nines jelen. A benne talált növényfajok némelyike azt mutatja, hogy a tályag a szármát emeletbe való; pontusi emeleti növények abban nem fordulnak elő. A kérdést hihetőleg a szénbányák fogják nemsokára eldönteni. Előjön a tályagban *Congeria triangularis* és *Congeria sub-Basteroti*, melyek az alsó pontusi emeletet, azután *Vivipara* fajok, melyek a *Paludina*-rétegeket jellemzik; a többi faj semmire sem bizonyít.“

¹⁾ E. Herbieh u. M. Neumayr. Die Süßwasserablagerungen im südöstlichen Siebenbürgen. Jahrb. d. k. k. geol. R. A. 1875. XXV. p. 428—429.

Budai ur pedig a rétegek egymáshoz való viszonyáról a következőket közli velem. A növényeket tartalmazó márga laza homokkővön nyugszik; ennek feküjét már nem láthatta; a gazdag növénygyűjteményen kívül ezen márgában csak egyetlen egy fossil Congeriát és számos halpikkelyeket talált; Bibarczfalva mellett a növényeket tartalmazó homokkő a tályag alatt van, Bodos vidékének egy másik pontjáról hozott növényeket és egy *Cardium*-faj számos példányait tartalmazó világos kékes szürke tályagról azt említi, hogy ez alatt azon laza homokkövet nem látta, mely az első helyen említett márga alatt terül el; de egy harmadik helyen (Csihányos) észlelte, hogy a homokkő alatt agyagos rétegek fekszenek és ez alatt az előbbenihez hasonló márgában a lignittelepek. Budai ur megfigyelései tehát megegyeznek Herbieh adataival.

A talált állati fossiliákra nézve, melyeknek meghatározását Dr. Hofmann Károly m. kir. főgeolog ur ismert szivességének köszönöm, a következőket közölhetem: az egyik a *Congeria sub-Basteroti* Tourn. mely Neumayr (l. c. p. 410.) szerint Erdélyben Ürmös mellett, úgy a Radmanest-i *Congeria* rétegekben, továbbá a bécsi medenceze tengeri rétegeiben és a franciaországi Pont-Levay- és Dux-i falunsekben fordul elő; a *Cardium* pedig új, a *C. Riegeli* és *C. Fuchsi* rokonságából való faj; ugyanazon tályag még *ostracodák* nyomait is mutatja.

Ezen említett fossiliák azonban rétegeink korának meghatározására, a mint ezt különben már Herbieh és Neumayr fentidézett munkájából láttuk, nem döntők; másképp áll azonban a dolog, a mint már fentebb megérintve lett, a növényekkel.

Stur D. a szármát emelethez tartozó tályag, márga, mész- és homokkövekre nézve jellemző növényeket, összesen 75 fajt sorol föl¹⁾; ezek közül a következők fordulnak elő a mi gyűjteményünkben:

- Typha latissima* Al. Br.
- Betula Dryadum* Brgt.
- Quercus Drymeja* Ung.
- Quercus mediterranea* Ung.
- Quercus pseudocastanea* Goepp.
- Quercus etymodrys* Ung.
- Castanea Kubinyi* Kov.
- Carpinus grandis* Ung.
- Planera Unger* Ettingsh.
- Ulmus Bronnii* Ung.
- Ficus tiliacifolia* Al. Br.
- Cinnamomum Scheuchzeri* Heer.

¹⁾ Jahrbuch d. k. k. geol. R.-A. 1867. p. 124—126.

Parrotia Pristina Ettingsh. sp.

Acer trilobatum Al. Br.

tehát 14 faj, vagyis a szármát flora 18·7⁰/₀-a;

az inzersdorfi tályag és az édesvizi mész (*Congeria*-rétegek vagy pontusi emelet) 44 fajai közül pedig a következők fordulnak elő:

Typha latissima Al. Br.

Carpinus grandis Ung.

Ficus tiliaefolia Al. Br.

Salix angusta Al. Br.

Parrotia pristina Ettingsh. sp.

tehát összesen 5 faj vagyis a pontusi flora 11·4⁰/₀-a; a mi végre a sphaerosideritekben előforduló és Herbieh munkájából fentebb említett 7 növényt illeti, akkor ezekre nézve azt jegyezhetjük meg, hogy *Acer saxonicum* Unger, mely Hauer és Stache *Geologie von Siebenbürgen* czimű művük 321-ik oldalán mint új faj van fölemlítve, leírva sehol sem található; *Liquidambar europaeum* Al. Br. a mi gyűjteményünkben ugyan nem fordul elő; de a szármát és pontusi emelet flarájához egyaránt tartozik, valamint *Carpinus grandis* Ung., *Ficus tiliaefolia* A. Br. (*Ficus Dombeyopsis* Ung.) is; tekintetbe véve még azt is, hogy az előbb felsorolt 4 növény a *Salix angusta* A. Br. kivételével szintén mindkét emeletben előfordul, csak a százalékok közt mutatkozó különbség utalna arra, hogy a bodosi lelhely növényei a szármát emeletbe valók; mi ha új és részletes kutatások által bebizonyíthatnák, egyszersmind azt is eldöntené, hogy a persányi hegység nem képezi a székelyföld szármát és pontusi emeleti között a határt.

Az itt röviden ismertetett gyűjtemény egyszersmind Erdély leg-gazdagabb flarájának mondható, mert a thalheimi flora csak 34, a szakadat-i 8, a zsilvölgy-i 26, a hermány-i 15 fajt foglal magában; egyéb pontokról pedig csak egyes növények ismeretesek.